

Bölüm-2

Nesneye Dayalı Programlama Nedir?

Nesneye Dayalı Programlama kavramı aslında bir yazılım geliştirme tekniğidir. Bu tekniği destekleyen dillere de Nesneye Dayalı programlama dilleri denilir. Nesne kavramı gerçek hayatta karşılığı olan varlıklardır. Gerçek hayattaki bu nesneleri yazılım dünyasında modelleyebilmek için Nesneye Dayalı Programlama kavramı ortaya çıkmıştır. Bu yöntemde her şey Sınıf'lardan (Class) ve Nesne'lerden (Object) oluşur. Bu oluşturduğumuz nesnelerin birbiriyle haberleşmesi etkileşimde bulunması ile birlikte büyük ve karışık sistemler modellenenabilir.

Java'da Sınıf Kavramı (Class)

Sınıflar aslında nesnelere ait özelliklerin ve fonksiyonlarının bir araya getirilip bir veri tipi olarak tanımlandığı şablonlardır. Sınıf tanımlar aşağıdaki yapıya uygun olarak tanımlarız.

```
class class_name {  
    değişkenler;  
    metotlar;  
}
```

Java'da sınıf tanımlamak için **"class"** anahtar kelimesi kullanılır. Bu anahtar kelimedenden sonra yazılım sınıfına bir isim belirler. Bu isim tamamen geliştiricinin tercihinin bağlıdır. Fakat, sınıf isimlerinin ilk harfinin büyük olmasına lütfen özen gösterelim.

Sınıf ismini de verdikten sonra "{" işareti ile sınıfa ait kapsamı yani kod bloğunu oluştururuz. "}" parantezi ile de sınıfa ait kapsamı kapatırız. Böylece, sınıfımız için yazacağımız kodlar "{}" arasında kalan alanda yazılacaktır. Bu da sınıfın kapsamını ifade eder.

Sınıf kod bloğunu açtıktan sonra bu kod bloğu için değişkenleri ve fonksiyonları yazarız. Unutmayınız ki fonksiyonların da kendilerine ait kod blokları, yani kapsamları vardır. Onları da "{}" ile belirtiriz.

Not: Java'da Sınıf'lar ve Metotlar (Fonksiyonlar) kodun yeniden kullanılabilirliği için kullanılır. Derste yaptığımız örneklerle de aynı kod bloğunu birden fazla kere kopyalayıp farklı yerlerde kullanmaya çalışıyorsak bunu fonksiyona çekmek gerekiyor. Böylece, yeniden kullanılabilirliği arttırmış oluyoruz.

Not: Aynı şekilde bir nesneye ait fonksiyonları ve değişkenleri bir araya toplayıp bir veri tipi oluşturarak yeniden kullanılabilir bir kod bloğu oluşturmuş oluyoruz.

Örnek bir sınıfı aşağıda inceleyelim.

```
// class anahtar kelimesi ile bir sınıf tanımladığımızı söylüyoruz.
// ardından sınıfımıza bir isim veriyoruz. Bu örnekte sınıf ismimiz
"DatabaseConnection"
class DatabaseConnection
{ // sınıfın kod bloğunun başladığı nokta

    // Veritabanı bağlantısı için kullanılan değişkenler
    // url değişkeni ile veritabanı sunucusuna hangi adres üzerinden
    erişeceğimizi tutarız.
    // name değişkeni ile hangi veritabanına bağlanacağımızı tutuyoruz.
    // portNo değişkeni ile veritabanı sunucusuna hangi port üzerinden
    bağlanacağımızı tutarız.
    private String url;
    private String name;
    private int portNo;

    // Fonksiyonlar (Metotlar yani) aşağıdaki yapıda tanımlanırlar.
    // public/private/protected gibi 3 erişim belirtecinden biri seçilir.
    Bu örnekte public demişiz ki dışarıdan herkes çağırabilsin diye.
    // Değer döndüren bir fonksiyon ise dönüş tipi verilir. Değer
    döndürmüyorsa void olarak belirtilir. Bu örnekte boolean olarak
    belirtilmiş.
    // Ardından () parantez ile fonksiyonun hangi girdileri alabileceği
    belirtilir. Bu örnekte parametresiz fonksiyon olduğu için () şeklinde
    tanımlandı.
    // Ardından {} süslü parantezler ile fonksiyonun kod bloğu açılır ve
    fonksiyon ile ilgili kodlar bu aralığın içine yazılır.

    public boolean open() {

        // Veri tabanı bağlantısı açar.
        // Bu fonksiyon boolean tipinde bir değer döndürür.
        // { } ile fonksiyonun kapsamını yani kod bloğunu tanımladık. Bu
        fonksiyon ile ilgili kodlar bu kapsam içine yazılacaktır.

        // Eğer bağlantı işlemi başarılı ise true değer döndürecektir.
        return true;
    }

    // Aşağıdaki fonksiyon veritabanı ile ilgili özet bilgileri ekrana
    döker.
    // Değer döndürmediği için void tipindedir.
    // () içinde "boolean detailedInfo" isminde bir girdi verdiğimiz için
    parametre alan bir fonksiyondur.
```

```
public void showDatabaseInfo(boolean detailedInfo) {  
  
    }  
  
} // sınıfın kod bloğunun bittiği nokta
```

Yukarıda sınıf ve fonksiyon tanımlamalarına detaylıca yer verilmiştir.

Java’da Nesne Kavramı (Object)

Sınıflar nesneleri tarif eden şablonlardı. Nesneler ise bu şablonlardan üretilen fiziksel yapılardır. Her üretilen nesne Heap Hafıza Bölgesi’nde tutulur. Böylece sınıftan fiziksel karşılığı olan bir yapı elde etmiş oluruz. Sınıftan onlarca, yüzlerce nesne yaratabiliriz. Hepsi de hafıza başka adresleri gösterirler. Java’da nesne üretmek için “new” anahtar kelimesini kullanırız.

```
// DatabaseConnection sınıfından new anahtar kelimesi ile yeni bir nesne  
ürettik.  
// Ürettiğimiz nesne hafıza bir adrese yerleşti. Artık kullanılabilir  
durumdadır.  
DatabaseConnection dbConnection = new DatabaseConnection();  
  
// Oluşturduğumuz nesne üzerinden "open" isimli fonksiyonu çağırıyoruz.  
// Fonksiyon çağırmak için ismini yazıp () içine gerekli parametreleri  
göndermek gerekiyor.  
// "open" fonksiyonu parametresiz olduğu için open() şeklinde bir çağrım  
yeterli olacaktır.  
// Bu fonksiyonu çağırabilmemizin sebebi "public" olarak dışarıya  
açmamızdır.  
dbConnection.open();  
  
// Yine oluşturduğumuz nesne üzerinden "showDatabaseInfo" fonksiyonunu  
çağırıyoruz.  
// Bu fonksiyon içine boolean tipinde bir parametre alıyor. Bu nedenle true  
veya false bir değer göndermemiz gerekiyor.  
dbConnection.showDatabaseInfo(true);
```

Sınıf ve Nesne’ye dayalı bu programlama yöntemi gerçek hayattaki karmaşık ve birbiriyle entegre olmuş problemleri yazılım dünyasında çözebilmek için geçerli ve sık kullanılan bir yöntemdir.

Java'da Kurucu Metotlar (Constructors)

Kurucu metotlar sınıf tasarlanırken yazılırlar. Sınıfınızı yazarken kurucu metotlarınızı da tanımlayabilirsiniz. Eğer sınıf içinde hiç kurucu metot tanımlamazsınız parametresiz boş bir kurucu metot Java tarafından otomatik olarak tanımlanır.

Kurucu metotlar ilgili sınıftan bir nesne üretmeye çalıştığınızda daha nesne üretme aşamasında çalıştırılan özel metotlardır (fonksiyonlardır). **Kurucu metotların isimleri Sınıf ismiyle aynı olmak zorundadır.** Dönüş tipi olarak veya void olarak herhangi bir tanımlama yapılmasına gerek yoktur.

“new” anahtar kelimesi ile nesne üretirken kurucu metot çağırımı yapılır. İki tip kurucu metot vardır:

- Parametresiz Varsayılan Kurucu Metot
- Parametrelili Kurucu Metot

Parametresiz Varsayılan Kurucu Metot

```
class DatabaseConnection {  
  
    private String url;  
    private int portNo;  
  
    // Parametresiz varsayılan boş kurucu metot.  
    // Kurucu metot içinde port numarasını sıfıra, bağlantı cümlesini  
    // de boş String'e eşitliyoruz.  
    public DatabaseConnection() {  
        this.url = "";  
        this.portNo = 0;  
    }  
  
}
```

Aşağıdaki gibi parametresiz şekilde bir nesne oluşturma esnasında otomatik olarak yukarıdaki “Parametresiz Kurucu Metot” çağrılacaktır.

```
// nesne oluştururken new anahtar kelimesinden sonra hangi kurucuyu  
// çağıracağımızı belirtiyoruz.  
// "DatabaseConnection()" ifadesi ile aslında Parametresiz varsayılan  
// kurucuyu çağıracağımızı söylüyoruz.  
DatabaseConnection dbConnection = new DatabaseConnection();
```

Parametreli Kurucu Metot

```
class DatabaseConnection {  
  
    private String url;  
    private int portNo;  
  
    // Parametreli kurucu metot.  
    // url ve port bilgisi dışarıdan nesne oluşturulurken verilir.  
    public DatabaseConnection(String url, int portNo) {  
        this.url = url;  
        this.portNo = portNo;  
    }  
}
```

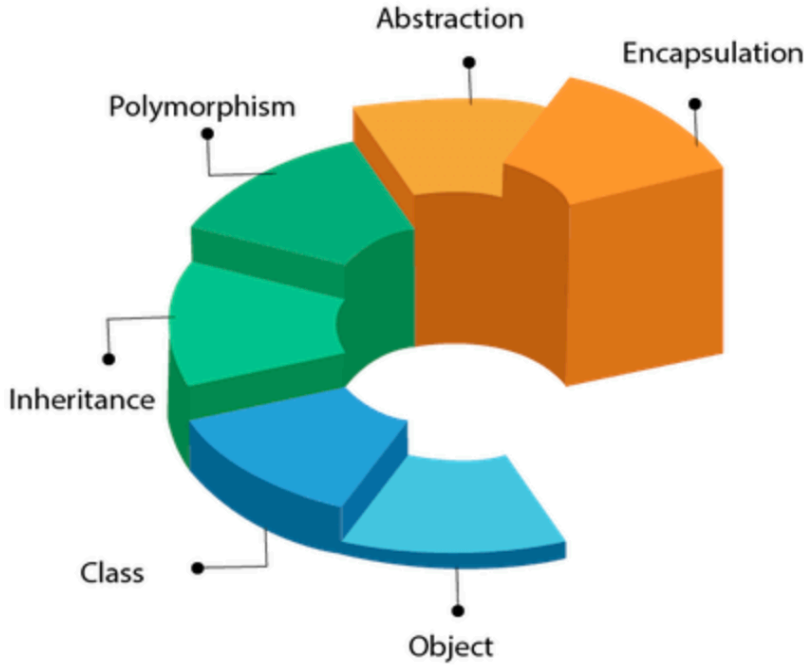
Aşağıdaki gibi parametreli bir şekilde nesne oluşturma esnasında otomatik olarak yukarıdaki “Parametreli Kurucu Metot” çağrılacaktır.

```
// Nesne oluştururken new anahtar kelimesinden sonra parametreli kurucuyu  
çağıracağımızı söylüyoruz.  
// Çünkü nesne oluşturma aşamasında  
"DatabaseConnection("jdbc:Mysql//localhost", 3307)" şeklinde bir çağrım  
yaparak, sınıfı yazarken tanımlamış olduğumuz parametreli kurucuyu  
çağırıyoruz.  
DatabaseConnection dbConnection = new  
DatabaseConnection("jdbc:Mysql//localhost", 3307);
```

Nesneye Dayalı Programlama Yönteminin Özellikleri

- Nesne (Object)
- Sınıf (Class)
- Katılım (Inheritance)
- Çok Biçimlilik (Polymorphism)
- Soyutlama (Abstraction)
- Kapsülleme (Encapsulation)

OOPs (Object-Oriented Programming System)

Nesne Kavramı (Object)

Durum bilgisi (State) ve Davranış özellikleri barındıran yapılara nesne denilir. Nesne, yazılım dünyasında bir Sınıf'tan oluşturulan (kendi ürettiğimiz veri tipi) ve hafızada saklanan yapıdır. Nesneler, nesneye ait özelliklerin (renk, uzunluk, fiyat gibi) ve davranışların (SMS göndermek, yazıyı formatlamak, ekrana yazdırmak gibi) bir araya toplanmasıyla oluşurlar. Bir de buna ek olarak özellikler içinde tuttıkları bilgiyle (veriyle) bir durum bilgisine sahip olurlar. Örneğin: bir ilan nesnesi içinde başlık, açıklama metni, fiyat gibi alanlar o nesnenin özellikleridir. Bu özelliklerin her biri bir veriyi tutar. Örneğin: başlık=süper indirimli otomobil, açıklama=kaçmaz bu fırsat, fiyat=23400TL gibi veriler o nesnenin o anki durumunu (State) ifade eder. Nesnenin durumu fonksiyonlar vasıtasıyla değişebilir. Örnek ilan nesnesinin başlığı ve fiyatı güncellenirse yeni bir duruma geçmiş olur.

Sınıf Kavramı (Class)

Sınıflar nesneler oluşturabilmek için yazılım dünyasında oluşturulmuş şablonlardır. Bu şablon nesne ile ilgili modellenecek tüm özellikleri ve davranışları bir taslak halinde kodlanmasını sağlar. Böylece, tanımlanmış bir sınıftan binlerce nesne oluşturabiliriz.

Örneğin: Veritabanına bağlantıyı sağlayan bir sınıf tasarladığımızı hayal edelim. Bu durumda sınıfa bazı değişkenler tanımlamak gerekecektir. Örneğin: bağlanılacak veritabanı ismi, veritabanı sunucusunun URL'i, veritabanı bağlantısı için kullanıcı adı ve şifre gibi özellikler değişkenler olarak tanımlanmalıdır. Çünkü bunlar veritabanı bağlantısı için gerekli olan

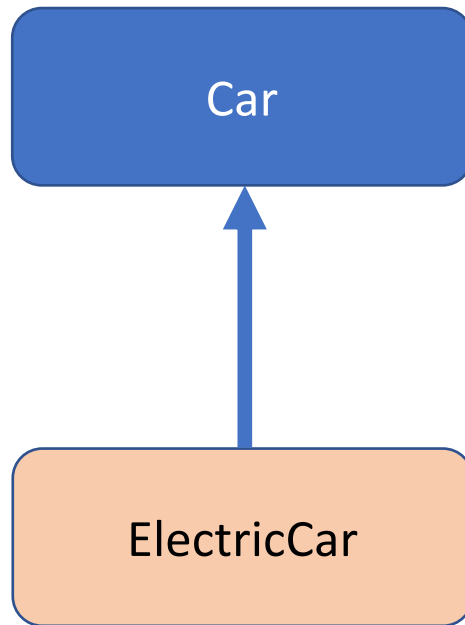
özellikleri ifade eder. Aynı zamanda veritabanı bağlantısı için çeşitli metotlarda gereklidir. Bağlantı açmak, bağlantı kapatmak gibi eylemler metotları ifade eder.

Kalıtım Kavramı (Inheritance)

Kalıtım gerçek hayattaki gibi ebeveynlerden alınan genetik özellikleri temsil eder. Yazılım dünyasında da ortak özellikler bir üst sınıfta toplanır ve alt sınıflar bu özellikleri kalıtım yoluyla alır. Java’da bir alt sınıf sadece bir üst sınıftan kalıtım alabilir. Java’da birden fazla sınıftan kalıtım alınamaz.

Kalıtımda bir ATA sınıf vardır. Bu ata sınıftan kalıtım alan alt sınıflar olur.

Tekli Kalıtım (Single Inheritance)

“**Car**” isminde bir ATA sınıf tanımladık. Ardından, “**ElectricCar**” isminde bir sınıf oluşturduk. “**ElectricCar**” isimli sınıf “**Car**” sınıftan kalıtım almaktadır. “**extends**” anahtar kelimesi ile “**Car**” sınıftan kalıtım almasını sağladık. Böylece, “**ElectricCar**” sınıfı “**Car**” sınıfa ait değişkenleri ve fonksiyonları kalıtım yoluyla almış olur. “**ElectricCar**” ise sınıfı alt sınıftır. Artık, “**ElectricCar**” sınıfta da “**setBrand**” ve “**setLicensePlate**” fonksiyonlarını ve “**licensePlate**”, “**brand**” değişkenlerini bünyesine almış olur. Aynı zamanda “**charge**” fonksiyonu da kendisine aittir. Bu fonksiyon ATA sınıfta yer almaz.

```
// Ata sınıf
public class Car {

    // "protected" anahtar kelimesi ile tanımlanmış değişkenleri sadece
    kalıtım alan alt sınıflar erişebilir.
    protected String licensePlate = null;

    protected String brand;

    public Car() {
        this.licensePlate = "";
        this.brand = "";
    }

    public Car(String brand, String licensePlate) {
        this.licensePlate = licensePlate;
        this.brand = brand;
    }

    // "protected" anahtar kelimesi ile tanımlanmış fonksiyonları sadece
    kalıtım alan alt sınıflar erişebilir.
    protected void setLicensePlate(String license) {
        this.licensePlate = license;
    }

    protected void setBrand(String brand) {
        this.brand = brand;
    }

    protected void showInfo() {
        System.out.println("Car: " + toString());
    }

    @Override
    public String toString() {

        StringBuilder builder = new StringBuilder();
        builder.append("[");
        builder.append(this.brand);
        builder.append(" ");
        builder.append(this.licensePlate);
        builder.append("]");
        return builder.toString();
    }
}
```



```
public class ElectricCar extends Car {

    // "private" anahtar kelimesi ile tanımlanmış değişkenlere veya
    // fonksiyonlara sadece sınıf içinden erişilebilir.
    // Sınıf içinden kasıt bu sınıftaki {} arasındaki kod bloğudur.
    private double power = 1000.0;

    public ElectricCar() {

        // Car sınıfına ait parametresiz kurucu metodu çağırıyoruz.
        super();
    }

    public ElectricCar(String brand, String licensePlate, double power) {

        // Car sınıfına ait parametrelili kurucu metodu çağırıyoruz.
        // Bu kurucu metot "public Car(String brand, String licensePlate)"
        kendisidir.
        super(brand, licensePlate);

        this.power = power;
    }

    // "public" anahtar kelimesi ile tanımlanmış değişkenler veya
    // fonksiyonlar sınıf dışından çağırılabilir. Dışarıya açık demektir.
    public void charge(double extraPower) {
        this.power += extraPower;
    }

    @Override
    public void showInfo() {
        System.out.println("ElectricCar: " + toString());
    }

    public void showPower() {
        System.out.println("Electric Power: " + this.power);
    }

    @Override
    public String toString() {

        StringBuilder builder = new StringBuilder();
        builder.append("[");
        builder.append(this.brand);
        builder.append(" ");
        builder.append(this.licensePlate);
        builder.append(" ");
    }
}
```

```
        builder.append(this.power);
        builder.append("]");
        return builder.toString();
    }
}
```

Erişim belirteçleri (Access Modifiers):

- “private” Erişim Belirteci: private anahtar kelimesi ile tanımlanmış değişkenlere veya fonksiyonlara sadece sınıf içinden erişilebilir.
- “public” Erişim Belirteci: public anahtar kelimesi ile tanımlanmış değişkenlere veya fonksiyonlara dışarıdan erişilebilir.
- “protected” Erişim Belirteci: protected anahtar kelimesi ile tanımlanmış değişkenlere veya fonksiyonlara sadece kalıtım alan alt sınıflar sahip olabilir ve erişebilir.

```
ElectricCar electricCar = new ElectricCar();

/*
 * "setLicensePlate" fonksiyonu "Car" sınıfına aittir.
 * Fakat, "ElectricCar" sınıfı kalıtım yoluyla "Car" sınıfından kalıtım
 aldığından ve
 * "setLicensePlate" fonksiyonu "protected" olduğundan dolayı "ElectricCar"
 sınıfından üretilmiş olan "electricCar" nesnesi de bu fonksiyonu
 çağırabilir.
 */
electricCar.setLicensePlate("45 FB 1907");

// "ElectricCar" sınıfındaki "power" isimli değişken "private" olduğundan
 dışarıdan erişilemez.
// Bu nedenle oluşturulmuş nesne üzerinden bu değişkene erişilemez. Sadece,
 sınıf içinden erişim sağlanabilir.
electricCar.power = 3000;

// "ElectricCar" sınıfındaki "charge" isimli fonksiyon "public" olduğundan
 dışarıdan erişilebilir.
// Bu nedenle oluşturulmuş nesne üzerinden "public" olan "charge" isimli
 fonksiyonu çağırabilir.
electricCar.charge(100);
```

"setLicensePlate" fonksiyonu **"Car"** sınıfına aittir. Fakat, **"ElectricCar"** sınıfı kalıtım yoluyla **"Car"** sınıfından kalıtım aldığından ve **"setLicensePlate"** fonksiyonu **"protected"** olduğundan

dolayı "**ElectricCar**" sınıfından üretilmiş olan "**electricCar**" nesnesi de bu fonksiyonu çağırabilir.

"**ElectricCar**" sınıfındaki "**power**" isimli değişken "**private**" olduğundan dışarıdan erişilemez. Bu nedenle oluşturulmuş nesne üzerinden bu değişkene erişilemez. Sadece, sınıf içinden erişim sağlanabilir.

"**ElectricCar**" sınıfındaki "**charge**" isimli fonksiyon "**public**" olduğundan dışarıdan erişilebilir. Bu nedenle oluşturulmuş nesne üzerinden "**public**" olan "**charge**" isimli fonksiyonu çağırabilir.

Tip Dönüşümü (Type Casting)

Java'da kalıtım alan sınıflar arasında tip dönüşümü yapılabilir. Üst yönde (Upcasting) veya Alt yönde (Downcasting) tip değiştirme yapılabilir. Değişkenin referans değeri üst sınıf tipinde olabilmektedir. Örneklerle durumu inceleyelim.

```
ElectricCar electricCar1 = new ElectricCar();

// Üst yönde (Upcasting) tip dönüşümü
/*
 * Bu tip dönüşümünde "car" isimli değişkenin tipi ATA sınıf olan "Car"
 sınıfıdır.
 * Car tipinde bir referansa "ElectricCar" tipinde bir nesneyi
 atayabiliriz.
 * Çünkü, "Car" ile "ElectricCar" arasında kalıtım yoluyla Parent-Child
 ilişkisi vardır.
 * "car" isimli değişkenin tipi Car olmasına rağmen kendisinden kalıtım
 alan ve alt sınıfı olan ElectricCar tipinde bir nesneyi atayabiliriz.
 * İşte buna Upcasting tip dönüşümü denir.
 */
Car car = electricCar1;

// Aşağı yönde (Downcasting) tip dönüşümü
/*
 * Bu tip dönüşümünde "Car" sınıfı tipinde olan "car" isimli nesnemizi tip
 dönüşümü yaparak "ElectricCar" tipine çevirip atama yapıyoruz.
 * Dikkat ederseniz "electricCar2" isimli değişken "ElectricCar"
 tipindedir. "car" isimli değişkeni bu değişkene atama yaparken
 * "(ElectricCar)car" şeklinde değişkenin önüne dönüştürmek istediğimiz
 tipi veriyoruz.
 * İşte buna Downcasting tip dönüşümü denir.
 */
ElectricCar electricCar2 = (ElectricCar)car;
```

Üst yönde (Upcasting) tip dönüşümü

Bu tip dönüşümünde "car" isimli değişkenin tipi ATA sınıf olan "Car" sınıfıdır. Car tipinde bir referansa "ElectricCar" tipinde bir nesneyi atayabiliriz. Çünkü, "Car" ile "ElectricCar" arasında kalıtım yoluyla Parent-Child ilişkisi vardır. "car" isimli değişkenin tipi Car olmasına rağmen kendisinden kalıtım alan ve alt sınıfı olan ElectricCar tipinde bir nesneyi atayabiliriz. İşte buna "Upcasting" tip dönüşümü denir.

Aşağı yönde (Downcasting) tip dönüşümü

Bu tip dönüşümünde "Car" sınıfı tipinde olan "car" isimli nesnemizi tip dönüşümü yaparak "ElectricCar" tipine çevirip atama yapıyoruz. Dikkat ederseniz "electricCar2" isimli değişken "ElectricCar" tipindedir. "car" isimli değişkeni bu değişkene atama yaparken "(ElectricCar)car" şeklinde değişkenin önüne dönüştürmek istediğimiz tipi veriyoruz. İşte buna "Downcasting" tip dönüşümü denir.

Metotların Ezilmesi (Overriding Methods)

Java'da alt sınıflar ATA sınıftan aldıkları metotları ezebilirler. Bu yönetime "Overriding" denilmektedir. Alt sınıfta üst sınıfın metodunu ezmek için "@Override" anahtar kelimesi kullanılır.

Önemli: Metodu ezebilmek için alt sınıftaki metot imzasıyla, üst sınıftaki metot imzası aynı olması gerekmektedir. Metot imzasından kasıt, metot isimlerinin aynı olması, aynı girdileri alması ve aynı tipte değer döndürmeli veya döndürmemelidir. Ayrıca, Java'da üst sınıftaki "private" metotları ezemezseniz, yani "override" edemezsiniz.

```
@Override
protected void showInfo() {
    System.out.println("ElectricCar: " + toString());
}
```

Yukarıdaki "showInfo" metodu, "ElectricCar" sınıfı içinde "@Override" tanımlamasıyla üst sınıftaki metodu ezmektedir. "ElectricCar" tipinden oluşturulan nesneler üzerinden "showInfo" metodunu çağırarak olursak "ElectricCar" sınıfı içindeki metodu çağıracaktır.

```
ElectricCar electricCar3 = new ElectricCar();
electricCar3.setLicensePlate("45 FB 1907");
electricCar3.setBrand("BMW");
/* ElectricCar tipinde bir nesne yaratıp, bu nesne üzerinden "showInfo"
metodunu çağırdığımızda,
* "ElectricCar" sınıfı içindeki metodu çağıracaktır.
```

```
* Metot ezmesi yaptığımız için kalıtım aldığı üst sınıftaki "Car" sınıfındaki "showInfo" metodunu çağırmayacaktır.
*/
electricCar3.showInfo();
```

Ekran Çıktısı:

```
ElectricCar: [BMW 45 FB 1907 1000.0]
```

“Car” sınıfı tipinden üretilmiş olan nesne üzerinden “showInfo” metodu çağırıldığında alt sınıftakileri değil de “Car” sınıfında tanımlı olan metodu çağıracaktır.

```
Car carObject1 = new Car();
carObject1.setBrand("Mercedes");
carObject1.setLicensePlate("34 AKH 1970");
/* Car tipinde bir nesne yaratıp, bu nesne üzerinden "showInfo" metodunu çağırdığımızda,
   * "Car" sınıfı içindeki metodu çağıracaktır. Alt sınıftaki sınıflara ait metotları çağırmayacaktır.
   */
carObject1.showInfo();
```

Ekran Çıktısı:

```
Car: [Mercedes 34 AKH 1970]
```

“instanceof” Komutu

“instanceof” komutu ile nesnenin kontrol edilen sınıf tipinde olup olmadığını söyler. Bu nedenle true/false bir sonuç döner.

```
// "Car" tipinden oluşturulmuş "carObject1" nesnesinin "Car" tipinde olup olmadığını kontrol ediyoruz.
// "carObject1" nesnesi Car tipinde olduğu için true dönecektir.
boolean isCar = carObject1 instanceof Car;
System.out.println("Is Car class => " + isCar);
```

Yukarıdaki örnekte "Car" tipinden oluşturulmuş "carObject1" nesnesinin "Car" tipinde olup olmadığını kontrol ediyoruz."carObject1" nesnesi Car tipinde olduğu için “true” dönecektir.

```
// "ElectricCar" tipinden oluşturulmuş "electricCar3" nesnesinin "Car" tipinde olup olmadığını kontrol ediyoruz.
// "electricCar3" nesnesi "ElectricCar" tipindedir. Normalde false dönmesi beklenir.
// Fakat, "ElectricCar" sınıfı "Car" sınıfından kalıtım aldığı için true döner.
boolean isBaseCar = electricCar3 instanceof Car;
```

```
System.out.println("Is Car class => " + isBaseCar);
```

"ElectricCar" tipinden oluşturulmuş "electricCar3" nesnesinin "Car" tipinde olup olmadığını kontrol ediyoruz. "electricCar3" nesnesi "ElectricCar" tipindedir. Normalde "false" dönmesi beklenir. Fakat, "ElectricCar" sınıfı "Car" sınıfından kalıtım aldığı için "true" döner.

```
// "ElectricCar" tipinden oluşturulmuş "electricCar3" nesnesinin "Car"
tipinde olup olmadığını kontrol ediyoruz.
// electricCar3 nesnesi "Car" sınıfından kalıtım almış olan "ElectricCar"
isimli alt sınıftan üretilmiştir.
// Bu nedenle true dönecektir.
boolean isElectricCar = electricCar3 instanceof ElectricCar;
System.out.println("Is ElectricCar class => " + isElectricCar);
```

"ElectricCar" tipinden oluşturulmuş "electricCar3" nesnesinin "Car" tipinde olup olmadığını kontrol ediyoruz. "electricCar3" nesnesi "Car" sınıfından kalıtım almış olan "ElectricCar" isimli alt sınıftan üretilmiştir. Bu nedenle "true" dönecektir.

"super" Anahtar Kelimesi ile ATA Sınıfa Erişim Sağlamak

Alt sınıflar kalıtım yoluyla ATA sınıfa ait metotları ve değişkenleri de kendi bünyelerine alabilirler. ATA sınıftaki bir değişkene veya metoda erişmek istediğimizde "super" anahtar kelimesini kullanırız.

"super" Anahtar Kelimesi ile ATA Sınıfın Kurucularını Çağırarak

```
public ElectricCar() {

    // Car sınıfına ait parametresiz kurucu metodu çağırıyoruz.
    super();
}

public ElectricCar(String brand, String licensePlate, double power) {

    // Car sınıfına ait parametrelili kurucu metodu çağırıyoruz.
    // Bu kurucu metot "public Car(String brand, String licensePlate)"
    kendisidir.
    super(brand, licensePlate);

    this.power = power;
}
```

"super();" komutuyla birlikte "Car" sınıfına ait parametresiz kurucu metodu çağırıyoruz. Böylece, kalıtım aldığımız ATA sınıfın kurucusuna erişmiş olduk.

“**super(brand, licensePlate);**” komutuyla “**Car**” sınıfına ait parametrelili kurucu metodu çağırıyoruz. Bu kurucu metot “**public Car(String brand, String licensePlate)**” kendisidir. “super” Anahtar Kelimesi ile ATA Sınıfın Metotlarını Çağırarak

“super” anahtar kelimesi ile ATA sınıfa ait kurucu metotları, değişkenleri ve fonksiyonları çağırabiliriz.

```
@Override
public void showInfo() {

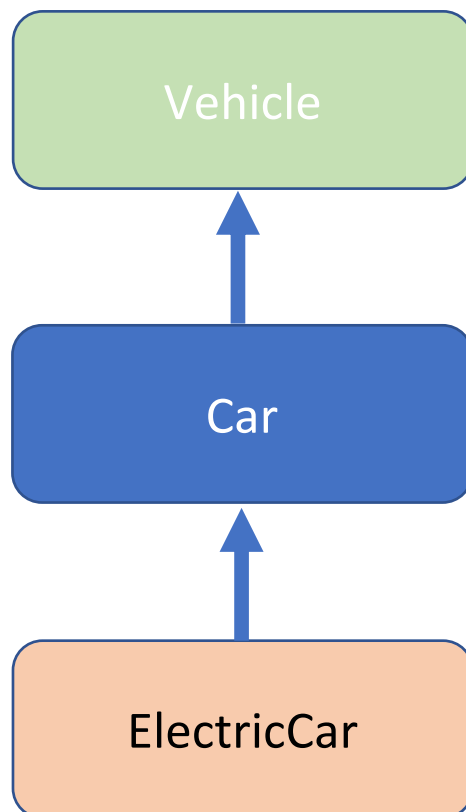
    // üst sınıfın, yani "Car" sınıfının "showInfo" metodunu
    // çağıracaktır.
    super.showInfo();

    System.out.println("ElectricCar: " + toString());
}
```

“super.showInfo();” komutuyla birlikte ATA sınıfa ait, yani “Car” sınıfına ait “showInfo” metodunu çağırarak oluyoruz.

Çok Katmanlı Kalıtım (Multilevel Inheritance)

Bu modelde zincirleme bir kalıtım hiyerarşisi mevcuttur. Örneğin: C sınıfı B sınıfından kalıtım alsın. Bu durumda B sınıfı C için ATA sınıf olmuş oluyor. Farz edelim ki B sınıfı da A sınıfından kalıtım aldı. Bu durumda B sınıfının ATA sınıfı A olmuş oldu. Fakat, C sınıfı hem A sınıfının hem de B sınıfının özelliklerini kalıtım yoluyla kendisine almış oldu.

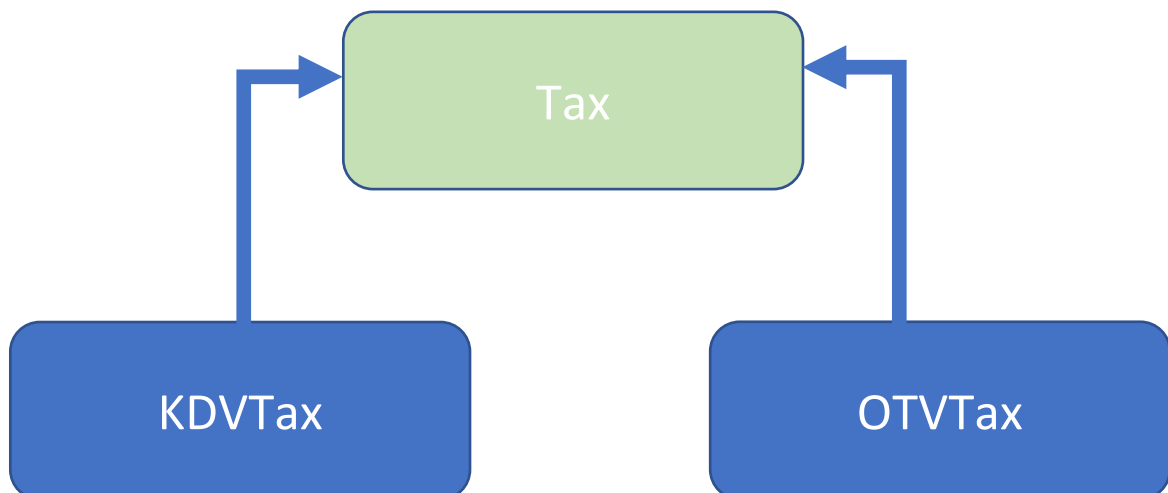

Yukarıdaki örnekte “ElectricCar” sınıfı “Car” sınıfından kalıtım alıyor. Ardından, “Car” sınıfı da “Vehicle” sınıfından kalıtım alıyor. Böylece dikey yönde çok katmanlı bir hiyerarşik kalıtım modeli oluşuyor.

```
public class Vehicle {  
  
    // Vehicle sınıfına ait kodlar  
}  
  
// "Car" sınıfı extends anahtar kelimesi ile "Vehicle" sınıfından kalıtım alıyor.  
// Car sınıfı Vehicle sınıfa ait metotları ve değişkenleri kendi bünyesine almış oluyor.  
public class Car extends Vehicle {  
  
    // Car sınıfına ait kodlar  
}  
  
// "ElectricCar" sınıfı extends anahtar kelimesi ile "Car" sınıfından kalıtım alıyor.  
// ElectricCar sınıfı Car sınıfa ait metotları ve değişkenleri kendi bünyesine almış oluyor.  
// Fakat aynı zamanda Car sınıfı Vehicle sınıfı ile ilgili özelliklere sahip olduğundan ElectricCar sınıfı da dolaylı yoldan Vehicle sınıfından kalıtım almış oluyor.  
public class ElectricCar extends Car {  
  
    // ElectricCar sınıfına ait kodlar  
}
```

Hiyerarşik Kalıtım (Hierarchical Inheritance)

Bu modelde bir tane ATA sınıfımız vardır ve bu sınıftan kalıtım alan birden fazla alt sınıf vardır. Örneğin: A sınıfı ATA sınıf olsun. B,C,D ondan kalıtım alıyor olsunlar. Bu modele hiyerarşik kalıtım denir.


```
public class Tax {

    public double calculate(double value) {

        return value + value * 0.1;

    }

}

public class OTVTax extends Tax {

    @Override
    public double calculate(double value) {

        return value + value * 0.2;

    }

}

public class KDVTax extends Tax{

    @Override
    public double calculate(double value) {

        return value + value * 0.3;

    }

}
```

Çok Biçimlilik (Polymorphism)

Çok biçimlilik aynı görevin veya işin farklı yollarla yapılabilmesini ifade eder. Nesne, aynı davranışı farklı formlar ve görünüşler ile yerine getirebilir.

Bunu yapabilmek için iki yöntem vardır.

1. Overriding in Java (Ezme)
2. Overloading in Java (Aşırı yükleme)

Aşırı Yükleme (Overloading)

```
public class Sum {

    // aşırı yüklenmiş sum() fonksiyonu
    // metod ismi aynı ve 2 parametre alıyor.
    public static int sum(int x, int y)
    {
```

```

        return (x + y);
    }

    // aşırı yüklenmiş sum() fonksiyonu
    // metod ismi aynı ve 3 parametre alıyor.
    public static int sum(int x, int y, int z)
    {
        return (x + y + z);
    }

    // aşırı yüklenmiş sum() fonksiyonu
    // metod ismi aynı ve 2 parametre alıyor. Fakat veri tipi int değil,
    double oldu!
    public static double sum(double x, double y)
    {
        return (x + y);
    }
}

```

Yukarıda “Sum” sınıfı içinde “sum” isimli metotlar vardır. Bu metotların hepsi aynı isimle, aynı işi yapıyorlar. Fakat, farklı biçimlerle bunu yapıyorlar.

Metot ismi aynı olsa da farklı sayıda parametre alıyorlar. Farklı veri tipleri alabiliyorlar. Aynı isimli metodun farklı sayıda parametre veya farklı sayıda veri tipiyle ile çalışmasına metot aşırı yüklenmesi diyoruz.

Metotların Ezilmesi (Overriding Methods)

Java’da alt sınıflar ATA sınıftan aldıkları metotları ezebilirler. Bu yöntem “Overriding” denilmektedir. Alt sınıfta üst sınıfın metodunu ezmek için “@Override” anahtar kelimesi kullanılır.

Önemli: Metodu ezebilmek için alt sınıftaki metot imzasıyla, üst sınıftaki metot imzası aynı olması gerekmektedir. Metot imzasından kasıt, metot isimlerinin aynı olması, aynı girdileri alması ve aynı tipte değer döndürmeli veya döndürmemelidir. Ayrıca, Java’da üst sınıftaki “private” metotları ezemezseniz, yani “override” edemezsiniz.

```

@Override
protected void showInfo() {
    System.out.println("ElectricCar: " + toString());
}

```

Yukarıdaki “showInfo” metodu, “ElectricCar” sınıfı içinde “@Override” tanımlamasıyla üst sınıftaki metodu ezmektedir. “ElectricCar” tipinden oluşturulan nesneler üzerinden “showInfo” metodunu çağırarak olursak “ElectricCar” sınıfı içindeki metodu çağıracaktır.

```
ElectricCar electricCar3 = new ElectricCar();
electricCar3.setLicensePlate("45 FB 1907");
electricCar3.setBrand("BMW");
/* ElectricCar tipinde bir nesne yaratıp, bu nesne üzerinden "showInfo"
metodunu çağırdığımızda,
 * "ElectricCar" sınıfı içindeki metodu çağıracaktır.
 * Metot ezmesi yaptığımız için kalıtım aldığı üst sınıftaki "Car"
sınıfındaki "showInfo" metodunu çağırmayacaktır.
 */
electricCar3.showInfo();
```

Ekran Çıktısı:

ElectricCar: [BMW 45 FB 1907 1000.0]

“Car” sınıfı tipinden üretilmiş olan nesne üzerinden “showInfo” metodu çağırıldığında alt sınıftakileri değil de “Car” sınıfında tanımlı olan metodu çağıracaktır.

```
Car carObject1 = new Car();
carObject1.setBrand("Mercedes");
carObject1.setLicensePlate("34 AKH 1970");
/* Car tipinde bir nesne yaratıp, bu nesne üzerinden "showInfo" metodunu
çağırdığımızda,
 * "Car" sınıfı içindeki metodu çağıracaktır. Alt sınıftaki sınıflara ait
metotları çağırmayacaktır.
 */
carObject1.showInfo();
```

Ekran Çıktısı:

Car: [Mercedes 34 AKH 1970]

Soyutlama (Abstraction)

“abstract” Anahtar Kelimesi ve Soyut Sınıf Kavramı (Abstract Class)

Soyutlama kavramı sınıfın içindeki iç işleyişi dışarıdan izole etmek, yani gizlemektir. Örneğin: bilgisayar kullanırken çoğu kullanıcı bilgisayarın iç işleyişinden haberi olmaz. Hafızanın işlemciyle haberleşmesi, işlemler arası senkronizasyon, klavyeden girilen değerlerin ekrana yansması gibi birçok işlemin detayı kullanıcılardan gizlenmiş durumdadır. Kullanıcılar sadece bu fonksiyonları veya işlevleri bir arayüz vasıtasıyla çağırıp kullanmaktadır. İç detaylarına müdahale etmemektedir.

Aynı şekilde Java’da sınıflarımızı tasarlarlarken bazı fonksiyonların ve işlevlerin sadece sınıf içinde kalması, dış dünyada bu sınıftan nesneleri kullanan kişilerin bu iç fonksiyonları bilemelerine gerek yoktur. Örneğin: KDV tutarını hesaplayan fonksiyonun sınıf içinde kullandığı birçok başka fonksiyon olabilir. Bu fonksiyonların sınıf dışına açılmasının bir anlamı

yoktur. Sadece miktarı verip o miktara göre KDV tutarını hesaplayacak bir dış fonksiyon yeterlidir. Yazılım dünyasında bu nedenle soyutlama kavramı yazılım tasarımında önemli bir kavramdır. Soyutlama yapabilmek için “abstract” anahtar kelimesi, “interface” gibi yapılar bizlere yardımcı olmaktadır.

Soyutlama için Java’da iki yöntem mevcuttur:

- “interface” tanımlamak
- “abstract” sınıf tanımlamak

Soyut Sınıf (Abstract Class)

“abstract” anahtar kelimesi ile tanımlanan sınıflardır. Sınıfın içinde soyut (“abstract”) metotlar veya normal fonksiyonlar tanımlanabilir. Soyut sınıflardan “new” anahtar kelimesi ile bir nesne oluşturulamaz.

Soyut Sınıf Özellikleri:

- “abstract” anahtar kelimesi ile tanımlanmış olması gerekiyor.
- Soyut veya soyut olmayan fonksiyonlar tanımlanabilir.
- Soyut sınıflardan “new” anahtar kelimesi ile nesne oluşturulamaz.
- Kurucu metodu ve static fonksiyonlar tanımlanabilir.
- “final” kelimesi ile tanımlanmış fonksiyonları içerebilir. Bu final fonksiyonlar alt sınıflarda ezilemezler (override).

```
// abstract sınıf örneği
public abstract class Doping {

    protected double price;
    protected double[] taxes;

    public double[] getTaxes() {
        return taxes;
    }

    public void setTaxes(double[] taxes) {
        this.taxes = taxes;
    }

    public double getPrice() {
        return price;
    }

    public void setPrice(double price) {
        this.price = price;
    }
}
```

```
// soyut metot örneği
public abstract double calculate();

}
```

Yukarıda soyut bir sınıf tanımladık. “abstract” kelimesi ile sınıf tanımladık, ayrıca sınıfın içinde “calculate” isimli “abstract” metot tanımladık. Aynı zamanda soyut olmayan metotlar da tanımladık. Senaryomuzda bir e-ticaret sisteminde “Doping” tipinde ek ürünler olduğunu düşünelim. İlan tarihini güncelleyen bir doping çeşidimiz olsun, bir de üst sırada çıkmanızı sağlayan bir doping olsun. Bu iki alt sınıfta “Doping” isimli sınıftan kalıtım alarak belli özellikleri kendilerine alsınlar. Fakat, her dopingin ücret hesaplama yöntemi birbirinden farklı olabilir. Ayrıca, her dopingin mutlaka fiyat hesaplama fonksiyonu olmalıdır.

Yukarıdaki durumda “abstract” sınıf tanımlayıp diğer doping çeşitleri bu ATA sınıftan kalıtım alacaklardır. “calculate” isimli “abstract” metodu, “metod ezme” (overriding) yöntemiyle ezip metodun içeriğini kendilerine göre dolduracaklardır. Alt sınıflardaki diğer özellikler soyutlama tekniğiyle dış dünyadan gizlenecektir. Dış dünyadan dopingi kullanmak isteyen baka bir sınıf veya kod parçası doping nesnesi üzerindeki “calculate” fonksiyonunu çağırıp fiyatı hesaplayacaktır. Diğer iç hesaplama ve çalışma detaylarını bilmeyecektir.

```
public class TopOfListDoping extends Doping {

    public TopOfListDoping(double price)
    {
        super.setPrice(price);
    }

    // "Doping" soyut sınıfından kalıtımla gelen, "calculate" isimli
    // soyut metodu metot ezmesi yöntemiyle alt sınıf kendi ihtiyacına göre
    // dolduruyor.
    // "TopOfList" isimli doping tipinde vergiler olmadığı için
    // komisyon oranı eklenip ücret hesaplanıyor. Fakat, başka doping çeşitlerinde
    // hesaplama farklı olabilir.
    @Override
    public double calculate() {

        return super.getPrice() + super.getPrice() * 0.35;
    }

}

public class UptodateDoping extends Doping {

    public UptodateDoping(double price, double[] taxes) {
        super.setPrice(price);
        super.setTaxes(taxes);
    }

}
```

```

        // "Doping" soyut sınıfından kalıtımla gelen, "calculate" isimli
        soyut metodu metot ezmesi yöntemiyle alt sınıf kendi ihtiyacına göre
        dolduruyor.

        // "UptodateDoping" isimli doping tipinde vergiler fiyatta dahil
        olduğu için komisyon oranı eklenip ve vergiler hesaplanıp ücret
        belirleniyor.

        // Görüldüğü gibi her doping çeşidinin fiyat hesaplama yöntemleri
        birbirinden farklıdır. Soyutlama ile sınıflara ait iç çalışma detayları
        gizlenmiş oluyor.

        // Doping tiplerinde sadece "calculate" isimli fonksiyonu dış
        dünyaya açtık. Diğer tüm fonksiyonlar ve özellikler sınıf içinde kaldı.
        @Override
        public double calculate() {

            return calculateTaxes() + commisionRate();

        }

        private double calculateTaxes() {

            double totalTaxValue = 0;
            for(int i=0; i < super.getTaxes().length; i++) {
                totalTaxValue += super.getTaxes()[i];
            }
            return totalTaxValue;

        }

        private double commisionRate() {
            return super.getPrice() * 0.2;
        }

    }

```

"Doping" soyut sınıfından kalıtımla gelen, "calculate" isimli soyut metodu metot ezmesi yöntemiyle alt sınıf kendi ihtiyacına göre dolduruyor. "TopOfList" isimli doping tipinde vergiler olmadığı için komisyon oranı eklenip ücret hesaplanıyor. Fakat, başka doping çeşitlerinde hesaplama farklı olabilir.

"Doping" soyut sınıfından kalıtımla gelen, "calculate" isimli soyut metodu metot ezmesi yöntemiyle alt sınıf kendi ihtiyacına göre dolduruyor. "UptodateDoping" isimli doping tipinde vergiler fiyatta dahil olduğu için komisyon oranı eklenip ve vergiler hesaplanıp ücret belirleniyor. Görüldüğü gibi her doping çeşidinin fiyat hesaplama yöntemleri birbirinden farklıdır. Soyutlama ile sınıflara ait iç çalışma detayları gizlenmiş oluyor. Doping tiplerinde sadece "calculate" isimli fonksiyonu dış dünyaya açtık. Diğer tüm fonksiyonlar ve özellikler sınıf içinde kaldı.

Arayüzler (Interface)

Java’da soyutlamayı sağlamanın bir başka yolu “interface” tanımlamaktır. “interface” ‘ler abstract sınıflara göre soyutlama oranı çok yüksektir. Çünkü, “interface” içinde sadece soyut fonksiyonlar tanımlayabilirsiniz. Metot gövdesi olan normal fonksiyonlar tanımlayamazsınız.

“interface” ‘ler sözleşmeler gibidir. Bir sınıf eğer bir interface’den kalıtım alıyorsa o “interface” ‘de tanımlı olan tüm soyut özellikleri karşılamak zorundadır. Eğer, kalıtım alan sınıf “interface” ‘deki bazı metotlara ihtiyaç duymuyorsa yazılım tasarımınızda bir problem var demektir. Bu noktada “Interface Segregation” yapmanızı öneririm. “Interface Segregation” ile interface’ler alt interface tanımlarına bölünebilir.

Neden “interface” kullanırsınız?

- En önemli sebebi soyutlama ve çok biçimliliği sağlamak için
- “interface” ile çoklu kalıtımı sağlayabiliriz. Bir sınıf birden fazla interface’den kalıtım alabilir. Ayrıca, interface’ler de birbirinden kalıtım alabilir.
- Gevşek bağlı yazılım modülleri kurmak için gereklidir.

Bir sınıf “interface” ‘den kalıtım alıyorsa “implements” anahtar kelimesi kullanılır. Örnek bir tanımlamaya göz atalım.

```
// interface anahtar kelimesi ile bir interface tipi tanımlanır.  
public interface PaymentProvider {  
  
    // interface içinde yer alan fonksiyonların hepsi soyuttur.  
    // Bu soyut fonksiyonlar interface'den kalıtım alan alt sınıflarda  
    // doldurulur.  
    public boolean cancelCharge(int chargeId);  
  
    public int charge(double totalPrice);  
  
    public String loadInvoice(int chargeId);  
  
}
```

Alt sınıflar interface’den kalıtım alırlar.

```
public class AssecoPaymentSystem implements PaymentProvider {  
  
    @Override  
    public boolean cancelCharge(int chargeId) {  
        // TODO Auto-generated method stub  
        return false;  
    }  
  
}
```

```

    }

    @Override
    public int charge(double totalPrice) {
        // TODO Auto-generated method stub
        return 0;
    }

    @Override
    public String loadInvoice(int chargeId) {
        // TODO Auto-generated method stub
        return null;
    }
}

public class IyzicoPaymentSystem implements PaymentProvider {

    @Override
    public boolean cancelCharge(int chargeId) {
        // TODO Auto-generated method stub
        return false;
    }

    @Override
    public int charge(double totalPrice) {
        // TODO Auto-generated method stub
        return 0;
    }

    @Override
    public String loadInvoice(int chargeId) {
        // TODO Auto-generated method stub
        return null;
    }
}

```